

Kadın Terörist Kimliğinin Psiko-Sosyal Kökenleri ve Sosyal Politikalar

Nergiz Erdem*

Öz: Bu çalışma ile kadınların terör örgütlerine katılmasına etki eden psiko-sosyal dinamiklerin incelenmesi hedeflenmektedir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren öğrenci ve işçi hareketleri içinde daha sık görünmeye başlayan kadınlar, politik şiddete daha çok yönelmiş ve Marksist-Leninist ideolojinin kadının kamusal alana çıkmasına imkân sunan öğretisi nedeniyle terör örgütlerinde etkin olarak yer almaya başlamışlardır. 1980'li yıllarda ise kadınlar, artık hemen hemen bütün terör örgütlerinde faaliyet göstermektedir. Ülkemizde yaklaşık kırk yıldır kanlı eylemlerine devam eden PKK terör örgütü de kuruluş yıllarında kadınlara mesafeli yaklaşmış, ancak moral merkezi olarak gördüğü Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında kadın militan kazanmaya yönelik stratejiler geliştirmeye başlamıştır. Daha önce yapılan araştırmalarda PKK terör örgütü militanlarının yaklaşık dörtte birini kadınların oluşturduğu görülmüş ve örgüte kadın katılımlarının çok genç yaşlarda gerçekleştiğine dikkat çekilmiştir. Bu noktadan bakıldığında, PKK'nın kadınlara ve kız çocuklarına yönelik istismarını engellemeye ve PKK'nın potansiyel militan havuzu olarak gördüğü bu kadınları korumaya ve güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılmasının elzem olduğu görülmektedir. Bu çalışmada PKK'dan ayrılmış eski kadın militanlar ve halen örgütte terörist faaliyetlere devam eden kadın militanlar ile farklı araştırmacıların gerçekleştirdiği mülakatlar üzerinden kadınların hangi gerekçelerle PKK'ya katıldığı incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda ezilen Kürt kimliği algısı ve milliyetçilik, gençlik psikolojisi, travmatik yaşam deneyimleri, arkadaş, sevgili ve çevre etkisi, kadının ikincil konumu, özgürleşme ve umut, intikam, dışlanmışlık, sosyalizm ve devrimcilik, zorunlu katılım ve zorla evlilik kadınların örgüte katılma gerekçeleri olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Terörist, PKK Terör Örgütü, Terör ve Psikoloji, Terörle Mücadele, Sosyal Politikalar.

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Psikolog.

Psycho Social Roots of Woman Terrorist Identification and Social Policies

Nergiz Erdem

Abstract: This study aims to clarify the psychosocial dynamics for women to participate in terrorist organizations. Since the second half of the 20th century, women who are more frequently seen in student and worker movements, tended towards political violence and with the Marxist-Leninist doctrine which enables women to take part in the public sphere they started to take roles in terrorist organizations more effectively. However in 1980s, women seem to be active in nearly all terrorist organizations. At the beginning of the PKK terrorist organization which has continued its bloody and violent actions for nearly forty years, women kept their distance but after the disintegration of the Soviet Union the terrorist organization started to develop strategies to attain woman militants. In the previous studies, it is observed that nearly one fourth of the PKK terrorist organization militants are consisted of women and it is highlighted that joining the organization starts at a very early age for women. From this perspective, it is highly essential to prevent PKK's abuse of the women and young girls, and take an action to protect and reinforce these women seen as a potential militant by the organization. In this study, the ex-woman militants leaving the organization and woman militants still active in the organization interviewed by different researchers are studied and the reasons why women join PKK are carefully analyzed. As the result of the study, perception of oppressed Kurd identity and nationalism, youth psychology, traumatic life experiences, friend, boyfriend and environment effect, the secondary status of women, looking for freedom and hope, revenge and isolation, socialism and revolutionism, compulsory participation and forced marriages, emerged as reasons for the participation to the organization.

Keywords: Woman Terrorist, PKK Terrorist Organization, Terror and Psychology, Fight with Terrorism, Social Policies.

Giriş

Bu çalışma ile kadınların terör örgütlerine katılmasına etki eden psiko-sosyal dinamiklerin incelenmesi hedeflenmektedir. Terör örgütlerinin en önemli unsurlarından biri insandır. İnsan kaynağı bulunmayan ve militan devşirme faaliyetleri içinde olmayan bir terör örgütünün varlığını devam ettiremeyeceği ortadadır. Bu nedenle terör örgütleri erkek militanlar kadar kadın militanlara da ihtiyaç duymaktadır.

Terör örgütleri için kadınların ihmâl edilmesi, örgütlere fayda sağlayacak önemli bir kesimin göz ardı edilmesi anlamına gelir. Bu nedenle terör örgütleri, kadın militanları da örgüte dâhil ederek oluşan kayıpları telafi etmeyi ve mücadelenin devamlılığını sağlamayı hedeflemektedir. Kadınların terör örgütlerine sağladığı pek çok avantaj bulunmaktadır. Kadın teröristler, çoğu zaman güvenlik noktalarından daha kolay geçebilmekte ve kadınsı özelliklerini intihar saldırılarında kullanabilmektedirler. Bazen makyajla ve giyimini değiştirerek üst sosyo-ekonomik düzeyde bir kişi görünümü elde eden kadın teröristler bazen de hamile gibi davranarak arama noktalarından kolaylıkla geçebilmektedirler. Kadınlar, terör örgütlerinin intihar saldırılarında da yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. İntihar saldırılarında kadın teröristlerin kullanılması hem terör örgütlerine taktiksel avantaj sağlamak hem de önemli bir psikolojik etki yaratmaktadır (Arslan, 2017). Arslan'ın intihar bombacılığı fenomenini ve mücadele yollarını incelediği makalesinde belirttiği üzere, canlı bomba saldırılarında hamile süsü verilen ve gerçekten hamile kadınların kullanılmasıyla artık meselenin vahameti gözler önüne serilmiş ve yeni bir evreye geçilmiştir. Türkiye'de gerçekleştirilen saldırılarda da hamile teröristlerin kullanıldığı eylemler bulunmaktadır. Örneğin, 8 Ocak 2015 tarihli Sultanahmet saldırısının faili Rus uyruklu Diana Ramazova isimli kadın teröristin iki aylık hamile olduğu tespit edilmiştir (Arslan, 2017).

Kadınların terörist faaliyetler içinde yer alması çok eskilere dayandırılmaktadır. Buna karşın, kadınlar, tarih boyunca erkeklerin alanı olarak görülen savaşlarda sadece tıbbi yardım, gıda temini, mühimmat taşıma, istihbarat toplama gibi destek unsuru görevlerde bulunmuş ve ordunun kamusal alanında son birkaç yüzyıl dışında yer almamışlardır.

Kadın ve militarizm konusunda çalışma yapan pek çok araştırmacıya göre kadınların militarizm ilişkisinde kırılma noktası olan ilk gelişmenin Fransız Devrimi olduğu ifade edilmektedir. Kadınların Devrimdeki rolü kadın hareketlerinin oluşmasında etkili olmuştur. Öte yandan Fransız Devrimi sadece kadınların siyasallaşması anlamında değil, modern anlamda kadın terörizminin doğuşunda da etkili olmuştur. Kadınlar II. Dünya Savaşı'ndan itibaren politik şiddete ve terörist faaliyetlere daha çok yönelerek hem Avrupa'da, hem de Latin Amerika ülkelerindeki terör örgütleri içinde daha görünür olmuşlardır.

Türk sosyalist solunun içinden çıkarak 1978 yılında Marksist-Leninist ideoloji ile kurulan PKK terör örgütü (Partiya Karkaren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi),

1984 yılından beri gerçekleştirdiği terör saldırıları sonucunda otuz beş bin insanın yaşamını kaybetmesine yol açmış (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu, 2013) ve tüm Türkiye’ye büyük bir travma yaşatmıştır. Yapılan araştırmalarda PKK terör örgütü militanlarının yaklaşık dörtte birini kadınların oluşturduğu görülmüş ve örgüte kadın katılımlarının çok genç yaşlarda gerçekleştiğine dikkat çekilmiştir. Öyle ki, çeşitli çalışmalarda (İçişleri Bakanlığı, 2017) örgüte kadın katılımının 9 yaşa kadar düştüğü tespit edilmiştir. Farklı araştırmacılar tarafından PKK’lı kadın militanlar ile yapılan mülakatlarda, kadınların örgüte katıldıktan kısa süre sonra zihinlerindeki PKK ile gerçeğin örtüşmediğini anladığı, kadın militanların örgütte çoğu kez fiziksel ve cinsel istismara maruz kaldığı ve korku kültürü ile beslenen örgütten ayrılmanın son derece zor olduğu görülmüştür. PKK, çoğu zaman ilk gençlik yıllarında, eğitim seviyesi düşük, meslek sahibi olmayan, yaşadığı sorunları aşamayacağını düşünen ve hayatına dair bir karar alamayan genç kızlar için “kurtuluş yolu” olarak görülebilmektedir.

Bu çalışmada kadınların PKK terör örgütüne katılma nedenleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda ortaya çıkan nedenleri tek başına terör örgütüne katılma gerekçesi olarak düşünmek doğru bir yaklaşım olmaz. Bu nedenlerin her biri aslında bir araya gelerek sinerjik etki yaratmakta ve adeta bardağı taşıran son damla fonksiyonu görmektedir. Bu çalışmanın kadınların PKK terör örgütüne katılmasına etki eden nedenlerin anlaşılmasına ve PKK’nın potansiyel militan havuzu olarak gördüğü bu genç kızların eğitim, ekonomi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi alanlarda güçlendirilerek radikalleşmelerinin önlenmesine yönelik çalışmalara katkı sunacağı umulmaktadır.

Kadın, Militarizm ve Terör, Dünyada Kadın Teröristler

Kadınlar terör örgütlerinde çok eski zamanlardan beri faaliyet göstermektedir. Lewis, Hasan Sabbah’ın suikastçı “fedailer” için kurulan yalancı cennetinde çalıştırılmak üzere köle pazarlarından satın alınan kadınlardan bahsetmektedir (Lewis, 2009). Kadın ve militarizm konusunda çalışma yapan pek çok araştırmacıya göre kadınların militarizm ilişkisinde kırılma noktası olan ilk gelişmenin ise Fransız Devrimi olduğu ifade edilmektedir. Kadınların Devrimdeki rolü kadın hareketlerinin oluşmasında, kadının siyasallaşmasında ve modern anlamda kadın terörizminin doğuşunda etkili olmuştur.

1800’lü yılların ikinci yarısına gelindiğinde Vera İvanovna Zasuliç isimli kadın anarşist, gerçekleştirdiği siyasi suikastlar ile dikkat çekmiştir (Altuğ, 2011, s. 77). II. Dünya Savaşı sonrasında ise kadınlar politik şiddete ve terörist faaliyetlere daha çok katılmaya başlamıştır (Gonzales-Perez, 2008, s. 1). 26 Temmuz 1953’te Küba devriminin gerçekleşmesinin ardından Güney Amerika kıtasında yükselen devrimci sosyalizm ve Marksizm, kadınların siyasal hayata ve terör örgütlerine katılmalarında önemli rol oynamıştır. Kadınların geleneksel cinsiyet rollerine sıkıştırıldığı Güney Amerika ülkelerinde kadınlar, bu ideolojilerin etkisiyle kamu-

sal alana çıkabilmişlerdir. Sosyalizmin kadınların geleneksel cinsiyet rollerinin dışına çıkararak radikalleşmesine imkân tanınması Güney Amerikalı kadınların yoğun bir şekilde terör örgütlerine katılmasının en önemli nedenidir (Ardevini Brooker, 2000, s. 258). Meksika’da Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu (EZLN), Uruguay’da Tupamaros, El Salvador’da Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi (FMLN) ve Nikaragua’da Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi isimli terör örgütleri kadın katılımını desteklemişlerdir.

1960’lı yılların sonunda Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHK-C) üyesi Leyla Halid uçak kaçırma eylemi ile bütün dünyanın dikkatini çekmiş ve büyük sansasyon yaratmıştır. 29 Ağustos 1969 günü, Tel Aviv’den Los Angeles’a gitmekte olan 840 sefer sayılı TWA uçağını kaçırarak, yolcuları tahliye eden ve sonra da uçağı havaya uçuran Leyla Halid, cesur, romantik bir devrimci kadın simgesine dönüşmüştür (MacDonald, 1994, s. 128). Leyla Halid’in elinde silah ile olan görüntüsü 20. yüzyıla damga vuran en önemli fotoğraflardan biri haline gelmiştir. Uçak kaçırarak, cesur, gözü kara ve güzel Leyla Halid bir anda dünyanın ilgisini bilinmeyen bir meseleye, Filistin meselesine çekmeyi başarmıştır.

1970’li yıllarda kadınlar sol ideolojili öğrenci hareketleri içinde daha görünür hale gelmiş ve terör örgütlerinde aktif olarak eylemlere katılmaya başlamışlardır. Bu hareketler arasında Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) en dikkat çekenler arasındadır. MacDonald’ın belirttiğine göre, Almanya’nın en ünlü ve en korkucu örgütü olarak bilinen RAF üyelerinin yaklaşık yarısını ve destekçilerinin de yüzde ellisini kadınlar oluşturmaktadır (MacDonald, 1994, s. 250-251). Andreas Baader’in yönettiği örgütün en etkili diğer kişileri gazeteci Ulrike Meinhof ve Gudrun Ensslin’dir. RAF’ın içinden bir grup daha sonra yeni bir yapılanma sürecine girerek neredeyse tamamı kadınlardan oluşan yeni bir örgüt kurmuştur. Cins ayrımcı hedefler seçen Kızıl Zora kadınları halka zarar verdiğini düşündükleri sanayi ve organizasyonlara, evlilik bürolarına bombalı saldırılar düzenlemiş, kadın işçilerin yeterli ücret almadığı iş yerlerini ateşe vermiş, çok sayıda banka soygunu ve sokak eylemi gerçekleştirmişlerdir. Kızıl Zora’lı kadınların politikacı Heinz Karry suikastı da dahil olmak üzere 1980’li yıllarda yaklaşık 250 eylem gerçekleştirdiği bilinmektedir (MacDonald, 1994, s. 275).

Bu dönem itibariyle İtalya’daki sol tandanslı terör örgütlerinin dörtte biri kadınlardan oluşmaktadır (Eubank ve Weinberg, 1998). İtalya’da Kızıl Tugaylardan sonra en önde gelen ve en çok korkulan ikinci terör örgütü Prime Linea’nın (Ön Cephe) dört kurucusundan ve liderlerinden biri olan Susanna Ranconi isimli kadın terörist, pek çok suikast eylemine katılmış ve aynı zamanda örgüte fon sağlamak amacıyla çok sayıda silahlı soygun gerçekleştirmiştir (MacDonald, 1994). Susanna Ranconi’nin de içinde bulunduğu feminist kadın mangaları kürtaja karşı çıkan doktorlara, cinsel içerikli filmler gösteren sinemalara ve vitrinlerde canlı kadın modelleri sergileyen dükkânlara saldırılar düzenlemişlerdir (MacDonald, 1994, s. 222).

1980’li yıllara itibariyle kadınlar terör örgütlerinde destek unsuru olmaktan

çıkış ve aktif savaşçı olarak sıcak çatışmalara girmeye başlamışlardır ve artık hemen hemen bütün terör örgütleri kadın militanlara faaliyet alanı sunmuştur (Çebi, 2010, s. 103).

PKK ve Kadın

1978 yılında kurulan PKK terör örgütünde 1990'lı yıllara kadar kadın varlığından bahsetmek zordur. PKK'nın 1978 yılında gerçekleştirdiği sözde I. Kongresine katılan tek kadın, Abdullah Öcalan'ın eşi Kesire Yıldırım'dır (İmset, 1993). Örgütün kuruluş yıllarında kadına bakış da oldukça mesafelidir. Dönemin feodal Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki "namus olgusu" PKK'ya inanan ve onu destekleyen kesimlerin dahi kız çocuklarının PKK'ya katılmasını engellemiştir. Feodal toplum yapısının kadınların örgüte katılmasında önemli bir engelleyici olduğunu fark eden Öcalan, Çin Devrimi sırasında Mao'nun da aynı sorunla karşılaştığını ve bu sorunu çözmek için aile kurumunun aşılması gerektiğini görmüştür (Özcan, 1999, s. 160). Aileler, örgüt için en önemli engel kabul edilmiş ve bu dönem itibarıyla aile kurumu ile mücadele edilmesi gerektiğine karar verilmiştir. 1986 yılında yapılan PKK'nın sözde III. Kongresi'nde PKK'ca örgüte gönüllü olarak katılmayan gençlerin zorla dağa çıkarılması kararı alınmıştır. Ailelerse PKK'nın bu zorlaması ile mücadele edebilmek için gençleri metropollere göndermeye başlamışlardır (Demirkıran, 1998, s. 238).

Abdullah Öcalan ilk dönemlerde yazdığı metinlerde kadını "erkeği düşüren ve entrikacı" bir unsur olarak değerlendirmiştir (Çağlayan, 2014, s. 104). Bu dönemde kadınların erkeklerin savaşa kabiliyetini azaltacağı ve örgüt iklimine zarar vereceği düşüncesi de hâkimdir. Aynı zamanda Öcalan'ın 1980'lerdeki söyleminde "özgürleştirilecek köleler" olan kadın, 1990'larda "özgürleştirilecek kadınlara" dönüşmüştür. Bu söylemlere bakıldığında aslında Öcalan'ın söylemindeki kadının özne değil, nesne konumunda olduğu görülmektedir (Çağlayan, 2014, s. 101-102).

1990'lı yıllara gelindiğinde ise örgütün kadına bakışında bir paradigma değişikliği yaşanmıştır. Bunun nedeni de 1989'da Sovyetler Birliği'nin yıkılışıyla birlikte Marksist/Leninist ideolojinin değer kaybetmesinde yatmaktadır. Marksist/Leninist ideolojinin kalesi Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle Öcalan'ın aile, din, aşiret gibi toplumsal kurumlara olan bakışı da yumuşamıştır. Konjonktürel olarak bakıldığında bu değişimin gönüllü değil, zaruri olduğu görülmektedir. PKK bu dönemde kadınların örgüte katılması için "özgürleşme" kavramını araçsallaştırmıştır. Önceleri kadını "erkeği düşüren ve entrikacı" bir unsur olarak gören Öcalan, artık kadını "kurtarılması gereken vatan" olarak gördüğünü söylemiş ve buna paralel olarak "Özgürleşen kadın, özgürleşen Kürdistan'dır" sloganını geliştirmiştir (Öcalan, 1998, s. 63). Öcalan'ın kadına yönelik yaklaşımının ve söylemlerinin de etkisiyle bu tarihten sonra, örgüt içerisinde kadın varlığı yoğun bir biçimde

hissedilmeye başlanmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren üniversite öğrencilerinden, kırsal bölgelerden ve kentlerin gecekondu kesimlerinden çok sayıda genç kadın PKK'ya katılmaya başlamıştır (Özcan, 1999, s. 164). PKK'nın eylemlerini en üst düzeye çıkardığı yıllar olan 1990-1993 yıllarında örgüte kadınların katılımı da hızla artmıştır. Özellikle Körfez Krizi sonrasında Kuzey Irak'tan, Suriye'den ve İran'dan çok sayıda Kürt genç kız PKK terör örgütüne katılmaya başlamıştır (Özcan, 1999, s. 163). 80'lerde henüz kentlerde çok aktif olmayan örgütün üniversitelere ve şehirlere girmesiyle de bu etki daha da artmış ve kadın katılımında adeta bir kırılma noktası yaşanmıştır. 1993 yılında örgütün silahlı güçlerinin üçte birini kadın militanlar oluşturmaktadır (Marcus, 2009, s. 232). Bu dönemde metropollerin gecekondu semtlerinde yaşayan, mutsuz, dışlanmış, yoksul, çok çocuklu ve sorunlu ailelerden gelen genç kadınlar için örgüt adeta bir "çıkış noktası" olarak görülmüştür. Öte yandan kız çocuklarına hiçbir seçim hakkı bırakmayan Kürt aileler için "Kürtlerin özgürlüğü uğruna dağa çıkmayı göze alan" kızına engel olmak, -en azından PKK'ya duyulan korku nedeniyle- çok mümkün olamamaktadır. Bu itiraz aynı zamanda insanların PKK'ya olan bağlılığını sorgulatacak bir kalkışma sayılabilecektir.

Önceleri erkeklerle birlikte silahlı faaliyetlere giren kadın PKK'lılar 1990 yılından itibaren Kuzey Irak'taki Hakurk kampında ayrı bir örgütlenmeye tabi tutulmuşlardır. Kadınların PKK'daki ilk bağımsız kadın örgütlenmesi olan Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği (YJWK) 1987 yılında, ERNK bünyesinde Avrupa'da kurulmuştur. YJWK'nın gerçekleştirdiği gösteriler örgüte kadın katılımını artırmıştır (Demirel, 2007, s. 546). Örgütün 1995 yılında gerçekleştirdiği sözde I. Kongre ile YJWK'nın ismi YAJK (Kürdistan Ulusal Kadın Kongresi) olarak değiştirilmiş ve ERNK'dan ayrılarak kendi başına örgütlenmesi kararlaştırılmıştır. Günümüzde PKK'nın kadın hareketi; YJA-Star (Yekitiya Jinen Azad Star-Özgür Kadın Birlikleri-Star), Özgür Kadın Birlikleri, meclis örgütlenmeleri ve PAJK (Partiya Azadiya Jine Kurdistan-Kürdistan Özgür Kadın Partisi) olarak KJB (Koma Jinen Bilind-Yüce Kadınlar Topluluğu) çatısı altında faaliyetlerini yürütmektedir (Bingöl, 2012).

1996 yılında PKK'nın sözde IV. Konferansında intihar eylemlerine başvurulması kararı alınmıştır. 30 Haziran 1996 tarihinde Zilan kod adlı Zeynep Kınacı tarafından gerçekleştirilen intihar saldırısı, PKK'da kadının statüsü açısından bir milat sayılmaktadır. Pek çok araştırmada terör örgütünde faaliyet göstermiş olan kadınlar, kadının örgütteki ikincil konumunun Zeynep Kınacı'nın eyleminden sonra değiştiğini belirtmişlerdir. Öcalan, yazılarında Zeynep Kınacı'yı yüceltmekte ve kadınları bu tür eylemlere teşvik etmektedir. Çünkü intihar saldırılarında bir kişi feda edilerek çok büyük bir zarar ortaya çıkarılmaktadır. Öte yandan örgütte ikincil olarak görülen ve feodal kadın-erkek ilişkisinin ötesine geçemeyen kadınlar için Zeynep Kınacı bir rol model özelliği taşımıştır. Böylelikle kadınlar son derece etkili stratejik bir silaha dönüşmüştür. Aynı zamanda örgütteki kadın

oranı gittikçe artarak Öcalan'ın yakalandığı yıl olan 1999'da maksimum seviyeye ulaşmıştır (Acar, 2014).

Araştırmanın Kapsam ve Yöntemi

Yöntem

Bu çalışmada tepkisiz araştırma türlerinden biri olan ikincil veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Tepkisiz teknikler büyük çoğunlukla pozitivist ilkelere dayanmakla birlikte yorumlayıcı ve eleştirel araştırmacılar tarafından da kullanılmaktadır (Neuman, 2016, s. 462-463). Tepkisiz araştırma türlerinden biri olan ikincil veri analizi; deney, tarama ve içerik analizi gibi birincil araştırma yöntemlerinin aksine daha önce araştırmacılar tarafından toplanmış ve saklanmış verilerin başka araştırmacılarca bir araya getirilip analiz edilmesine dayanmaktadır (Neuman, 2016, s. 482). Bu yöntem, farklı grupların mukayese edilmesine ve zamanla oluşan farklılıkların anlaşılmasına da imkân vermektedir. Görece masrafsız olan ikincil veri analizi yöntemi, özellikle katılımcılara ulaşmanın zor olduğu durumlarda tercih edilmektedir. İkincil veri analizi yönteminin en önemli kısıtlılığı ise araştırmanın bu kaynaklarla elde edilen verilerle kısıtlı kalmasıdır. Kadınların terör örgütlerine katılma gerekçelerinin incelendiği bu çalışmada, PKK'da faaliyet göstermekte olan veya örgütten ayrılmış eski kadın militanlara ulaşmanın son derece güç olduğu görülmüştür. Bu kapsamda daha önce kadın PKK militanlarıyla mülakat yapan araştırmacıların yayınlarından yararlanılmıştır. Araştırmacıların bu bilgileri toplarken her bir kişi ile görüşmek için Avrupa'nın ve Ortadoğu'nun farklı ülke ve kentlerine gittiği ve bu görüşmelerin yoğun çabalarla gerçekleştirildiği görülmüştür.

Veri Toplama Tekniği

Bu çalışmada, kadınların PKK terör örgütüne katılmasında etkili olan nedenleri derinlemesine incelemek amacıyla doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma konusuyla ilgili bilgiler içeren yazılı belgelerin analiz edilerek veri sağlanmasına dayanmaktadır (Karataş, 2015). Bu amaçla terörizm, kadın teröristler, kadın radikalleşmesi ve PKK terör örgütü konularında yazılmış kitap, tez, makale, rapor, örgüt yayınları, mülakatlar ve internet kaynakları incelenmiştir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın en büyük kısıtlılığı PKK'da faaliyet göstermiş kadınlara ulaşılmasıdır. Bu nedenle kadınların PKK'ya niçin katıldığı sorusuna yanıt verebilecek mülakatların yer aldığı kitaplardan ve makalelerden yararlanılmıştır. Bu amaçla araştırma sorusuna yanıt verebileceği değerlendirilen Berivan Bingöl'ün *Bizim Gizli Bir Hikâyemiz Var* kitabında yer alan 20 kadından 19'u ve Nejdet Buldan'ın *PKK'de Kadın Olmak* kitabında yer alan 10 kadının tamamı örnekleme dâhil edil-

miştir. Ardından, başka çalışmalar incelenerek araştırma sorusuna yanıt verebileceği düşünülen Hasan Cemal'in *Delila* kitabından 3, Bejan Matur'un *Dağın Ardına Bakmak* kitabından 3, Serdar Akinan'ın *İştar'ın Kızları* kitabından 2, Handan Çağlayan'ın *Analar, Yoldaşlar, Tanrıçalar* kitabından 1 ve son olarak Gülden Aydın'ın Hürriyet gazetesi için mülakat yaptığı 1 kadın araştırmanın örnekleme seçilmiştir. Bu kadınlardan 38'i örgütten ayrılmış veya ölmüştür, ikisi ise halen örgütte terörist faaliyetlere devam etmektedir.

Berivan Bingöl'ün, Nejdet Buldan'ın, Bejan Matur'un, Serdar Akinan'ın, Handan Çağlayan'ın ve Gülden Aydın'ın çalışmalarında yer alan bilgiler, araştırmacıların bu kişiler ile gerçekleştirdiği yüz yüze görüşmelere dayanmaktadır. Öte yandan Hasan Cemal'in *Delila* kitabında yer alan Delila Meyaser kod adlı Şenay Güçer, 2007'teki bir çatışmada güvenlik güçleri tarafından yakalanmamak için intihar etmiştir. Delila kitabı Güçer'in günlüklerine ve Hasan Cemal'in, Güçer'in yakınları ile gerçekleştirdiği görüşmelere dayanmaktadır. Şenay Güçer'in arkadaşı olan ve dağa birlikte gittiği Neval Baver kod adlı Şenay Kurt da yaşamını yitirmiştir. Öte yandan Serdar Akinan'ın mülakat yaptığı Hacer Zagros ve Berfe Erzincan, PKK terör örgütünde halen faaliyet göstermektedir.

Çalışmada, PKK'dan ayrılmış 38 kadının örgüte katılma gerekçeleri olarak söylediği bilgilerin daha güvenilir olduğu, halen örgütte faaliyet göstermekte olan kadın militanların örgüte katılma gerekçelerinin ise örgüt söylemine uygun olarak şekillendiği değerlendirilmiştir.

Bulgular: Kadınların PKK Terör Örgütüne Katılma Nedenleri

Örnekleme yer alan kadınların PKK terör örgütüne katıldıkları yaş ortalaması 17.03'tür. Kadınların tamamının 12-26 yaş arasında PKK'ya katıldığı görülmüştür. Örgüte en genç katılım, Nujin, Elif ve Rozerin tarafından -12 yaşında; en yaşlı katılım İpek tarafından -26 yaşında- gerçekleştirilmiştir. Örgütte en uzun süre bulunan kadın terörist halen PKK'da faaliyet göstermekte olan Berfe Erzincan'dır. Erzincan, 28 yıldır PKK militanıdır.

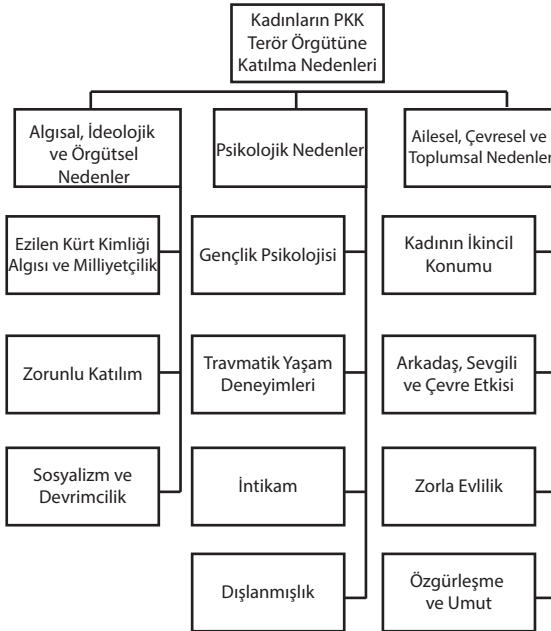
Kırk kadın PKK mensubunun örneklem olarak seçildiği bu çalışmada ezilen Kürt kimliği algısı ve milliyetçilik, gençlik psikolojisi, travmatik yaşam deneyimleri, arkadaş, sevgili ve çevre etkisi, kadının ikincil konumu, özgürleşme ve umut, intikam, dışlanmışlık, sosyalizm ve devrimcilik, zorunlu katılım ve zorla evlilik kadınların örgüte katılma gerekçeleri olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerin her birinin kaç kadın katılımcı tarafından ifade edildiği Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Kadınların PKK Terör Örgütüne Katılma Nedenleri

Madde	Kadınların PKK Terör Örgütüne Katılma Nedenleri (Örnekleme: 40 Kişi)	Sıklık (f)
	Ezilen Kürt kimliği algısı ve milliyetçilik	21
	Gençlik psikolojisi	14
	Travmatik yaşam deneyimleri	12
	Arkadaş, sevgili ve çevre etkisi	11
	Kadının ikincil konumu	8
	Özgürleşme ve umut	7
	İntikam	4
	Dışlanmışlık	4
	Sosyalizm ve devrimcilik	3
	Zorunlu Katılım	1
	Zorla Evlilik	1

PKK terör örgütünde faaliyet gösterip ayrılmış ve halen faaliyet göstermekte olan kadınların terör örgütüne katılma gerekçeleri üç başlık altında sınıflandırılmıştır: “algısal, ideolojik ve örgütsel nedenler”, “psikolojik nedenler”, “ailesel, çevresel ve toplumsal nedenler”.

Şekil 1: Kadınların PKK Terör Örgütüne Katılma Nedenleri

Algısal, İdeolojik ve Örgütsel Nedenler

Ezilen Kürt Kimliği Algısı ve Milliyetçilik

Örneklemede yer alan kırk kadın PKK mensubunun örgüte katılmalarındaki en önemli ve en çok tekrar edilen neden olarak karşımıza ezilen Kürt kimliği algısı ve milliyetçilik düşüncesi çıkmıştır. Bu madde kırk kadından yirmi biri tarafından ifade edilmiştir.

PKK, pek çok gençle ilişki kurarak Kürtlerin ezildiği inancını yerleştirmeye yönelik propaganda faaliyetleri yürütmektedir. “Sömürge Kürdistan” tezi ve Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı Doğu ve Güneydoğu bölgesinin Kürt kimliği nedeniyle geri bırakıldığı savı PKK tarafından en çok işlenen temalardandır. PKK, bu tezi savunurken diğer yandan bölgeye götürülen hizmetleri, inşa edilen yapıları, okul binalarını, tesisleri yok etmekte, bölgenin gelişmesinde en başta kendisi engelleyici rol oynamaktadır.

PKK’da sekiz yıl kalan Devrim isimli eski kadın militan, ölümüne şahitlik ettiği birçok PKK’lı arkadaşının ölme anında şu sözleri söylediğini kaydetmektedir: “*Ben şehit oluyorum, göremeyeceğim. Herkes silahlarıyla inecek, halk sizi karşılayacak, benim adıma da “Özgürlük!” diye bağırın... (Bingöl, 2016, s. 229)*”. Devrim, sözlerinin devamında dağda kendilerini ayakta tutan şeyin bu hayal olduğunu ifade etmiştir. Bu sözlerden anlaşıldığı üzere gençler dağa giderken bir gün sözde “Kürdistan Devrimi”nin gerçekleşeceğini ve bu devrimde rol almış birer kahraman olarak dağdan döneceklerini hayal etmektedirler.

Zorunlu Katılım

PKK’ya gerçekleştirilen katılımlar gönüllü olabileceği gibi zorunlu da olabilmektedir. Örneklemede yer alan kadınlardan Helin, PKK’ya zorunlu olarak katıldığını söyleyen tek katılımcıdır. 1977, Diyarbakır doğumlu, orta halli bir ailenin kızı olan Helin, PKK’nın 1994 yılında aldığı bir kararla PKK’ya katıldığını söylemiştir. Bu karar her aileden bir kişinin örgüte katılması kararıdır. Helin, Beritan kod adı ile bilinen Gülnaz Karataş’ın sık sık evlerine kalmaya geldiğini ve onun ölümünden çok etkilendiğini vurgulamıştır.

Gülnaz Karataş ise, özellikle Kürt gençleri ile iletişime geçerek onları örgüt saflarına çekmeye çalışan ve öldükten sonra da PKK’ca kahramanlaştırılmış bir militandır. Karataş, 1992’de katıldığı bir çatışmada kuşatma altında kalınca “Bijî Serok Apo” sloganını söyledikten sonra kendini yüksek kayalardan aşağı bırakarak intihar etmiştir (Yeni Özgür Politika, 2016). Beritan’ın bu ölümü PKK’ca kahramanlaştırılmış ve efsaneleştirilmiştir.

Sosyalizm ve Devrimcilik

Kadınlara, PKK terör örgütüne katılmasında etkili olan nedenlerden biri de sosyalist ideoloji ve devrimciliktir. Örneklemede yer alan 40 kadından 3’ü tarafından bu madde örgüte katılma gerekçeleri arasında sayılmıştır. Sosyalizm ve devrim-

ciliğin örgüte katılmalarında etkili olduğunu beyan eden kadın PKK'lıların Alevi kültüründen olduğu görülmüştür. Bu durum, örgütün Kürtçülük propagandası yaparak etkileyemeyeceği kesimlere Sosyalist ideoloji ekseninde propaganda yapmasının bir tezahürü olarak değerlendirilebilir.

PKK'ya katılmasındaki en önemli etkenin “sosyalist insanı bugünden yaratmak” anlayışı olduğunu kaydeden Tırko, örgüte katılma sürecini şu sözlerle açıklamıştır:

Türkiyeliyim, Aleviyim. Ailevi koşullarım ve sınıfsal kökenimden dolayı, çocukluğumdan beri devrimciliğe bir yakınlığım vardı; sanki kodlanmış gibiydim. 12 Eylül döneminde abimin kırk gün bulunamaması, bu süreç içinde evimizin sürekli sivil polis tarafından basılması gibi nedenlerden kaynaklı olarak hep farklıydım. Hiçbir zaman düzen içerisinde bir yaşamım, evim barkım olsun gibi bir beklentim olmadı hayattan. Üniversiteye giderken, devrimci örgütlerin hepsini tanıyıp sonra birine katılmak vardı kafamda. Nitekim öyle de oldu.

Bu satırlardan anlaşıldığı üzere Tırko'nun PKK'ya katılmasında sosyalizm ve devrimciliğin yanı sıra travmatik yaşam deneyimlerinin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ailesinin örgütsel faaliyetler içinde olduğunu anlamasıyla, bu ortamdan uzaklaşması amacıyla Avrupa'ya gönderdiği üniversite öğrencisi genç kız, Avrupa'da faaliyetlerine devam etmiş ve buradan PKK dağ kadrosuna katılmıştır (Bingöl, 2016, s. 158).

Psikolojik Nedenler

Gençlik Psikolojisi

Gençlik psikolojisi, bu çalışmada elde edilen bulgulara göre en çok söylenen ikinci neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklemede yer alan 40 kadın örgüt mensubundan 14'ünün örgüte katılma kararı almasında gençlik psikolojisinin çok belirgin bir şekilde etkili olduğu görülmüştür. Gençlik dönemi, insan yaşamında en büyük kırılmaların gerçekleştiği ve kişilik gelişimi sürecinde kritik rol oynayan bir dönemdir. Bu dönemde birey çevreye ve arkadaşlarına karşı son derece duyarlıdır, arkadaşlarının değerlendirmelerini referans almaktadır. Öte yandan, otoriteye karşı gelerek anne-babayı önemsizleştirmektedir. Eric Erikson'a göre bu dönemin gelişim ödevi kimlik gelişiminin sağlanmasıdır, aksi takdirde birey rol karmaşası yaşayacaktır (Gander ve Gardner, 2007). Gençlik dönemi aynı zamanda bireylerin terör örgütlerinin yönlendirmelerine en açık olduğu dönemdir. Genç bireyin karar verme sürecinde bilinmeyenlerin çekiciliği önem kazanmaktadır. Sıkıcı bir yaşamdan macera dolu, bilinmeyenlerle, sürprizlerle dolu bir gelecek beklentisi gençlere son derece cazip gelmektedir.

Varlıklı bir Kürt ailesinin kızıyken henüz 13 yaşında PKK terör örgütüne katılan ve on iki yıl sonra ölümü göze alarak örgütten kaçmayı başaran Dilaram içinde bulunduğu gençlik psikolojisinin etkisini şöyle açıklamaktadır:

1991 baharıydı. 13 yaşında, kıpır kıpırdım. Bir gün ablamla dağa pancar toplamaya gittik. PKK'lıları ilk o zaman gördüm. Kadınlar da vardı. Önce korktum. Çünkü köylüler onlar için dağdaki mahkûmlar, diyorlardı. O an, kaderimin değişeceği yer burası, dedim. Mutlaka onlarla olmalıydım. Tarihini okumuştum ama Kürdistan neresi, bilmiyordum. Babam, yaşadığımız köy, derdi. PKK'lılar "Kürdistan için savaşıyoruz. Siz niçin bize katılmıyorsunuz" dediler. Akşam dönüşte düşündüm. Anneme, dağdaki mahkûmlara katılacağımı söyledim. Sonra köye gelip bayrak açtular. Muhhtarın evinde toplandılar. O gün kararımı verdim. Nöbetçi PKK'lıya ben de geliyorum, dedim. Yaşın küçük, dedi. Amcamın oğlu Welad'la katıldık. Welad sonra mayına bastı, öldü (Aydın, 2006).

Bir başkası, 1989'da yine 13 yaşındayken örgüte katılan Nalin. 15 yıl dağda kalan Nalin örgüte katılmasını şu sözlerle açıklıyor:

Küçük yaşta katıldığımdan çok bilinçli değildim. "Beni neler bekliyor?" Yapabilir miyim, yapamaz mıyım?" diye çok fazla düşünmedim. Yurtseverlik hissi mi, mahalle baskısı mı desem bilmiyorum, ama gönüllü katıldım diyebilirim (Bingöl, 2016, s. 28).

Nalin'in sözlerinden anlaşıldığı üzere özgürleşme isteği ve gençlik psikolojisinin genç kızın bu kararında belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Üzerinde fazla düşünülmemiş, 13 yaşında alınan bu karar genç kadının 15 yılını dağda geçirmesine neden olmuştur.

12 yıl dağda terör eylemlerine katılan ve örgütten ayrıldıktan sonra sekiz ay Suriye'de cezaevinde kalan Hevidar ise örgüte katılmasını "yaşanması gereken bir gençlik macerası" olarak gördüğünü belirtmiştir (Bingöl, 2016, s. 183).

Travmatik Yaşam Deneyimleri

Örnekleme yer alan kırk kadının örgüte katılma nedeni olarak en çok ifade ettiği nedenlerden üçüncüsü travmatik yaşam deneyimleridir. Bu madde 12 katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Travmalar bireylerde yas duygusuna neden olmakta ve kaybedilen kişinin yası aile bireylerinde öfke yaratabilmektedir. Terör nedeniyle köylerin boşaltılması sonucunda köylerinde geçimlerini sürdürebilen insanlar kentlere göç etmiş ve pek çok sorunla karşılaşmıştır. Köylerden kentlere yerleşen insanların büyük çoğunluğu sosyal yaşamda yer bulamamış, yabancılanmış, arkadaşlıklarında güçlükler yaşamış, değersizlik duygularıyla baş etmek zorunda kalmıştır. Kentte yabancılık çeken zorunlu göç mağdurlarının adaletsizlik ve eşitsizlik düşüncesiyle öfkelendiği, kinlendiği görülmektedir. Yoksulluk ve sosyal yaşama katılamama, dışlanma, kültürel olarak kente entegre olamama, aidiyet hissetmeme duyguları bireyleri terör örgütlerinin yönlendirmelerine daha açık hale getirmektedir. Bu noktada etnik milliyetçilik duygusu ve terör örgütlerinin dayandığı argümanların haklı olduğu düşüncesi gençlerde etkili olabilmektedir.

Bejan Matur'un görüşme yaptığı Şevin isimli eski PKK mensubu kadın Güneydoğu Anadolu Bölgesinde boşaltılan köy sayısının 3 bin 500 olduğunu, bunların çoğunun yakıldığını ve yaşanan pek çok travmanın altında boşaltılan köyler olduğunu belirtmiştir. Köylerin yakıldığına şahitlik edenlerin çoğunun ya dağa gittiğini ya da kentlerin kenar semtlerinde hayata tutunmaya çalıştığını kaydeden Şevin, Lice'deki köy boşaltmaları sonrasında kız ve erkeklerden oluşan yaklaşık 500 gencin dağa gittiğini belirtmiştir.

İntikam

İntikam, örnekleme yer alan kadınların en çok söylediği yedinci neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle örgütsel faaliyetler içinde yer alırken güvenlik güçlerince öldürülen teröristlerin yakınlarında intikam alma duygusu ön plana çıkmaktadır.

Diyarbakırlı Dilan, eski bir PKK'lı. Bununla birlikte hiçbir zaman politik biri olmadığını söyleyen Dilan, PKK militanı olan ağabeyinin ölümü üzerine kız kardeşinin intikam için örgüte katıldığını ve onun da ölümüyle kendisinin dağa çıktığını anlatmıştır.

Abimin cesedi dağda iki ay kalmıştı. Fotoğraflarını çekmişlerdi. Annem o fotoğrafları gizli bir yere saklamıştı. Çocuk halimizle aradık, bulduk. Bakınca aklımızı yitirme noktasına geldik. Kızkardeşim fotoğrafları görünce "Senin intikamını alacağım abi" diye yemin etti! Aradan altı ay geçti ve dağa gitti; ondan sonra da ben gittim; zaten dağda şehit düşen kız kardeşimin adını kullandım (Bingöl, 2016, s. 208).

1976, Mardin doğumlu Gülbahar da intikam için dağa gidenlerden. 1990 yılında, 14 yaşındayken örgüte katılan Gülbahar bu süreci şöyle anlatmaktadır:

Katılmamın nedeni siyasi, sosyal ya da cinsi değildi. Zaten henüz on dört yaşındaydım. Herhangi bir siyasi bilincim de yoktu, PKK'nin mücadelesini bilerek yorumlayacak durumda değildim, katılma gerekçemi siyasi bir temele oturtacak durumda değilim. Kürt kadınının kötü durumunu gördüm de, onu özgürleştirmek için PKK'ye katıldım da diyemem. Hayır. Öyle bir bilincim yoktu. Katılmamın nedeni aileviydi. Büyük ağabeyimin şehadeti (gerillaydı) beni PKK'ye gönderdi. Mücadelenin amaçlarını ve nasıl bir mücadele verildiğini bilmeden kendimi PKK'nin içine attım. Ağabeyimin intikamını almak için partiye, Cudi Dağına gittim. Orası intikamların alındığı yer olarak biliniyordu. Ve benim için kardeşimin intikamını almak, Kürdistan'ı kurtarmaktan önce geliyordu. Kürdistan'ın işgale dilmesi ve Kürtlerin baskı altında olmasıyla ilgili hiçbir fikrim yoktu, ama ağabeyimin devlet tarafından öldürüldüğünü iyi biliyordum. Devlete olan kinim ve nefretim damarlarımda bir zehir gibi dolaşıyordu. Bu duygularla PKK'ye katıldım (Buldan, 2004, s. 101-102).

Böylesi büyük bir nefretle örgüte katılan Gülbahar, daha ilk haftalarında evine

dönmek ister ancak bu isteği kabul edilmez. Uzun süre bocalar. 7 yıl kaldıktan sonra örgütten ayrılabilen Gülbahar insanların hangi amaçlar için örgüte katıldığının önemli olmadığını, önemli olanın partinin amaçları olduğunu da sözlerine eklemiştir.

Dışlanmışlık

Kadınların dağa gidişinde rol oynayan etmenlerden bir diğeri dışlanmışlıktır. Örneklemede yer alan kırk kadının dördü yaşadıkları çevrede Alevi oldukları veya Kürt oldukları için dışlandıklarını belirtmiştir.

8 çocuklu Dersimli bir ailenin kızı olan İpek, örgüte ilk gençlik yıllarında katılan, eğitim almamış, meslek sahibi olmayan diğer örgüt mensubu kadınlardan pek çok yönüyle farklılaşıyor. İpek, İstanbul'da Edebiyat Fakültesi öğrencisiyken örgüte katılmıştır. Bu dönemde anaokulunda öğretmenlik yapmaktadır ve ekonomik bağımsızlığını kazanmıştır. Türk sol örgütleri ile ilişkileri nedeniyle bazı kardeşlerinin tutuklandığını kaydeden İpek, yirmi altı yaşındayken PKK'ya katılmak üzere evden ayrıldığını söyler. Dersimli İpek, çocukluk yıllarında Elazığ'a taşınmaları sonrasında, Alevi olmaları nedeniyle dışlandıklarını ve bir nefret nesnesine dönüştüklerini ifade etmiştir

Ailesel Çevresel ve Toplumsal Nedenler

Kadının İkincil Konumu

Ataerkil bir kültürün egemen olduğu, kadınların kolaylıkla namus cinayetlerine kurban gittiği, daha çocuk yaşta zorla evlendirildiği, fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı bir coğrafyada kadınlar psikolojik sıkışmışlık ve çaresizlik hissetmektedir. Aynı yaşam koşullarının baba evinden koca evine taşınacağı bir ortamda kadınlar, hayata tutunacak en küçük umut kırıntılarının peşine düşebilmektedir. Shahrzad Mojab toplumdaki ataerkil değerlerin, İslami kuralların ve kadınların sosyal ve ekonomik yaşama entegre olmamasının kadınları PKK'ya yönlendiren temel etkenler olduğunu savunmaktadır (Mojab, 2005). Ancak kadınlara hem kadın olarak hem de bir Kürt olarak özgürleşmeyi vadeden (Bruinessen, 2005, s. 148) PKK'da da geleneksel cinsiyet ilişkileri uygulanmaya devam edilmiştir (Mojab, 2005, s. 26).

Buna karşın, PKK'da kadın-erkek eşitliğini savunan görüşlere sıklıkla yer vermiştir. Öyle ki örgüt mensupları Abdullah Öcalan'ın söyleminde kadının erkekten üstün olduğunu belirtmişlerdir (Buldan, 2004). Öte yandan kadının örgütteki varlığı bir anlamda erkeği motive eden bir özellik taşımaktadır. Feodal Kürt erkeği için, kadınların dahi (!) katıldığı bir savaşta erkeğin savaşmaması bir aşağılanma nedenidir. PKK'daki kadın varlığı bu yönüyle semboliktir.

PKK'ya 16 yaşında katılan Diyarbakırlı Zinarin, sadece Kürt milliyetçiliği nedeniyle değil, aynı zamanda bir kadın olarak hissettiği rahatsızlıklar nedeniyle örgüte katıldığını şu sözlerle ifade etmektedir:

Ben de insanların haksız yere katledildiğini görüyordum, yüreğim yanıyordu. Yani, sadece Kürt halkından dolayı değildi katılımım, kadın olarak da zorlandığımı hissediyordum. Babamın, amcamın ya da enişterimin anneme, teyzeme, halalarım küfür etmesi zoruma gidiyordu, gururuma dokunuyordu. O duyguları derinden yaşıyordum. Yoksa gezmek, sigara içmek ya da özgür ilişki istediğimden dolayı katılmadım örgüte, bir özgülük arayışım vardı. Kimse demesin “PKK çocukları aldı,” diye; toplum bize çocuk olduğumuz hiç hissettirmedi, çocukluğumuzu hiç yaşatmadı ki... İş evliliğe gelince küçük değildik de, örgüte katılmaya gelince küçüktük! İşin aslı, biz hiçbir zaman çocuk olmadık. O zaman da gitmemiz gerekliydi ve gittik (Bingöl, 2016, s. 174).

Arkadaş, Sevgili ve Çevre Etkisi

İnsan, izole bir varlık değil; hem çevresinden etkilenen hem de çevresini etkileme gücüne sahip bir varlıktır. Düşüncelerimiz, duygularımız, inançlarımız, korkularımız, önyargılarımız; bireysel özelliklerimizin yanı sıra deneyimlerimize, çevresel faktörlerimize ve koşullarımıza göre şekillenmektedir. Ailemiz, arkadaşlarımız, içinde yaşadığımız toplum ve çevremizdeki diğer unsurlar, dünya görüşümüzün şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle gençlik döneminde arkadaş ve sevgili etkisi derin bir şekilde hissedilmektedir. Dünyayı tanımaya, olayları anlamaya çalışan gelişme çağındaki bir zihin, özellikle kendinden yaşça büyük, rol model kişilerin söylem ve davranışlarından kolaylıkla etkilenebilmektedir.

Örneklemeden elde edilen sonuçlara göre arkadaş, sevgili ve çevre etkisi, kadınların örgüte katılmasındaki 4. neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklemedeki kadınların 11'nin örgüte katılma gerekçeleri arasında bu neden yer almaktadır.

Dersimli olan ve tutucu bir aile ortamında yetişen Aysel, üniversiteye başladıktan sonra Selim Çürükkaya'ya âşık olduğunu ve siyasi hayatının bu şekilde başladığını belirtmiştir.

Bu okulda önce sınıf arkadaşım, sonra eşim olacak insanla tanıştım. Kendisine âşık oldum. Âşık olmakla kalmadım siyasi hayatım da başladı. Bu nedenle kadın olduğum için ezildiğim için, siyasal kültürel veya sosyolojik nedenlerle siyasetle tanıştığımı söyleyemem. Âşık olduğum arkadaşım bana kitaplar veriyordu. İlk kitaplar sosyalizm, diyalektik materyalizm ve ulusal sorun üzerineydi. Bunları okudum, dünya devrimci pratiklerini işleyen kitapları okudum, bunları okudukça etkileniyordum. (...) Okudukça öğrendikçe bu gruba ilgim artıyordu. Tabii burada aşk da belirleyiciydi (Buldan, 2004, s. 118-120).

Zorla Evlilik

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde feodal yapının da etkisiyle çocuk yaşta zorla evlilikler, berdel usulü evlilikler, evde fiziki ve/veya psikolojik şiddet görme gibi unsurlar genç kadınların PKK'yı yaşadıkları hayattan kurtulabilmenin bir yolu olarak görmelerine yol açabilmektedir. Kızların çoğunluğunun ilkokul-

dan sonra öğrenimine devam edemediği, 15’li yaşlarda, ailesinin seçtiği bir kişi ile evlendirildiği bir ortamda PKK, bu hayattan kurtulabilmenin tek yolu olarak düşünülmüştür (Marcus, 2009).

2016’da Hakkârî’nin Yüksekova ilçesindeki bir çatışmada yaşamını yitiren Rojbin Delil isimli kadın PKK mensubunun sırt çantasından çıkan bir tabletteki günlükte, Bejan isimli kadın militanın 12 yaşındayken dedesinin asker arkadaşı ile evlenmemek için PKK’ya katıldığı yazmaktadır (Sabah, 2016).

Özgürleşme ve Umut

Özgürleşme isteği gençlik döneminde beklenen bir duygudur; bu nedenle özgürleşme maddesi psikolojik nedenler başlığı altında da yer alabilirdi. Ancak özgürleşmenin bir yönüyle aile baskısından kaçış olduğu düşünülerek ailesel, çevresel ve toplumsal nedenler başlığı altında incelenmesine karar verilmiştir. Örneklemde yer alan kadınlardan yedisi örgüte katılma gerekçeleri arasında bu nedeni dile getirmiştir. Tutucu bir aile çevresinde yetişen Suna, özgürleşme isteğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Annem “Kızın böyledir” denmesini duymaktansa ölmeyi tercih ederdi. O yüzden de neredeyse dış dünyayla ilişkimi koparmıştı. Evden kurtulmak istiyordum, gerilla da bir kurtuluştur. Aile ve akraba içerisinde, hani bizim toplumda birey çok fazla önemsenmez yani. O yüzden belki de en fazla o zaman düşündüğüm şey suydur, ben gittikten sonra “vay bundan hiç beklemiyorduk bu nasıl böyle bir şey yaptı” diyeceklerdi mutlaka. Çünkü oraya giden bir bayana çok farklı bakılırdı. 1997 yılıydı (dağa) çıktım (Çağlayan, 2014, s. 178).

Sonuç

PKK terör örgütünün hedefindeki kadın, eğitim düzeyi düşük, çok çocuklu ailelerden gelen, bir mesleği ve işi olmayan, yoksul, ekonomik olarak bağımlı ve genç bir bireydir. Bu kadın, kendi hayatının öznesi değil, nesnesidir; hayatına dair kararlar başkalarınca alınmaktadır. Erkeklerden daha az değerli görülmektedir. Değersizlik duygularıyla baş etmek zorundadır. Kendi ayakları üzerinde durabileceği bir eğitime sahip değildir ve mesleği de yoktur. Bu profildeki bir kadın, PKK propagandasına son derece açıktır.

Kadının içinde bulunduğu kısır döngüyü kırmayı sağlayacak en önemli araçlar eğitim ve istihdamdır. Türkiye’nin, kadınların PKK terör örgütüne katılmasını engelleme noktasında ise kadının güçlendirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık vermesi gerekmektedir. Kadınların eğitim ve istihdam imkânlarına kavuşmasına yönelik adımlar, kadın radikalleşmesini önlemeye katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda toplumda var olan cinsiyet eşitsizliği, empati yoksunluğu ve şiddet ile mücadele etmek uzun vadede tesirini göstermekle birlikte, kadının güçlenmesi ve daha sağlıklı bir toplum olma yönünde önemli gelişmeler sağlayacaktır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan kadınların eğitim düzeyinin yüksel-

tilmesi ve kızların okullaşma oranının artmasına yönelik çalışmalar hem kadının güçlenmesine hem de terör örgütüne katılımların önlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu bölgelerde yaşayan kız öğrencilere yönelik çeşitli meslek liselerinin açılması ve bu meslek liseleri ile vergi indirimi gibi çeşitli teşviklerden yararlanacak firmalar arasında işbirlikleri geliştirilmesi çok önemlidir.

Türkiye'nin en önemli toplumsal sorunlarından biri de çocuk gelinler sorudur ve bu sorun kadın radikalleşmesini beslemektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaygın olarak görülen çocuk yaşta evliliklerin toplumsal gündem oluşturacak şekilde ele alınması gerekmektedir. Toplumsal anlamda kız çocuklarının eğitimi ile ilgili bir bilinç oluşturulması ve küçük yaşta evliliklerin bir çocuk istismarı olduğunun halka çeşitli yollarla anlatılması, bu yönde seminer, sempozyum, kongre, panel ve yayıncı yolu ile zihinsel dönüşümün sağlanması elzemdir. Kız çocuklarının okula gitmesi kaydıyla ailelere verilen yardım artırılması ve çocuk gelinlerle mücadele konusunda kurumlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirlikleri geliştirilerek kadınların güçlendirilmesi mücadelesi sürdürülmelidir.

Kaynakça

- Acar, H. (2014). Fenomenolojik yaklaşım bağlamında ortak bilgi stokları, tipleştirme ve ortak kabuller yoluyla PKK terör örgütünden ayrılan kadınlar üzerine bir inceleme. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altuğ, Y. (2011). Terörizm sorunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 52 (2011): 47-99.
- Arslan, H. (2017). Kamu güvenliğinin önemli bir tehdidi olarak intihar bombacılığı fenomeni ve mücadele yöntemleri. Güvenlik Çalışmaları Dergisi 19(1): 47-66.
- Ardovini Brooker, J. (2000). Women and terrorism, N.H. Rafter (Ed.), Encyclopedia of women and crime. Phoenix: Onyx. 258-259.
- Aydın, G. (2006, 5 Şubat). Kandil Dağı'ndan yaşanmış tecavüz hikâyeleri. Hürriyet, <http://www.hurriyet.com.tr/kandil-dagi-ndan-yasanmis-tecavuz-hikayeleri-388694> 18 Mart 2017.
- Bingöl, B. (2016). Bizim gizli bir hikâyemiz var, dağdan anneliğe kadınlar. İstanbul: İletişim.
- Bingöl, E. (2012, 5 Temmuz). Kürt kadın devrimi Güneş'le aydınlanan kadınlar. <https://sosya.wordpress.com/2012/07/05/kurt-kadin-devrimi-gunesle-aydinlanan-kadinlar/> 10 Mayıs 2017.
- Bruinessen, Martin van (2005). Adile Hanımdan Leyla Zana'ya: Kürt tarihinde siyasi lider olarak kadınlar. Shahrzad Mojab (Ed.), Devletsiz ulusun kadınları Kürt kadınları üzerine araştırmalar. İstanbul: Avesta.
- Buldan, N. (2004). PKK'de kadın olmak. İstanbul: Doz.
- Çağlayan, H. (2014). Analar, yoldaşlar, tanrıçalar. İstanbul: İletişim.
- Çebi, Ş. O. (2010). Terörizm olgusu içerisinde kadın militanların analizi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, E. (2007). Terör. İstanbul: IQ.

- Demirkıran, S. (1998). Ürperten itiraflar. İstanbul: Kamer.
- Eubank, W. L. and Weinberg, L. (1988). Neo-fascists and far left terrorists in Italy: Some biographical observations. *British Journal of Political Science*, Vol. 18, No. 4. (Oct., 1988), pp. 531-549
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2007). Çocuk ve ergen gelişimi. A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur (Çev.). İstanbul: İmge.
- Gonzales-Perez, M. (2008). Women and terrorism: Female activity in domestic and international terror groups (Contemporary terrorism studies). Abingdon: Routledge.
- İçişleri Bakanlığı, (2017, Şubat). PKK/KCK terör örgütünün çocukları ve kadınları istismarı.
- İmset, G. İ. (1993). PKK, ayrılıkçı şiddetin 20 yılı (1973-1992). Ankara: Turkish Daily News.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* Cilt 1, Sayı 1.
- Lewis, B. (2009). Alamut Kalesi ve Hasan El-Sabbah. İstanbul: Nokta.
- MacDonald E. (1994). Önce kadınları vurun. Ş. S. Kaya (Çev.). İstanbul: E Yayınları
- Marcus, A. (2009). Kan ve inanç. A. Alkan (Çev.) İstanbul: İletişim.
- Mojab, S. (2005). Devletsiz olanın yalnızlığı: Feminist bilginin sınırında Kürt kadınları. Shahrzad Mojab (Ed.), *Devletsiz Ulusun Kadınları Kürt Kadınları Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Avesta.
- Neuman, W. L. (2016). Toplumsal araştırma yöntemleri, nitel ve nicel yaklaşımlar Cilt II. S. Özge. (Çev.). Ankara: Yayınodası.
- Öcalan, A. (1998). Kadın özgürleşmesine doğru. *Bilim Aydınlanma Yayınları*.
- Özcan, N. A. (1999). PKK (Kürdistan İşçi Partisi), tarihi, ideolojisi ve yöntemi. İstanbul: ASAM.
- Sabah, (2016, 24 Nisan). PKK'nın kadın köleleri. <http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/04/24/pkknin-kadin-koleleri> 29 Mart 2017.
- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, (2013). Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerini inceleme raporu. Ankara: TBMM.